

KIRJALLINEN KYSYMYS 758/2008 vp

Pienten koululaisten vuorohoidon saatavuus

Eduskunnan puhemiehelle

Yksinhuoltajaperheitä on noin 20 % kaikista lapsiperheistä. Tutkimusten mukaan yksinhuoltajaperheiden pienituloisuusaste on kaksi kertaa niin yleistä kuin väestössä keskimäärin. Moni yksinhuoltaja joutuu perheensä elättääkseen tekemään vuorotyötä, joka voi olla epäsäännöllistä, ja monilla työ sisältää myös yötyötä. Tämä luo suuria haasteita lasten ja pienten koululaisten hoidolle. Päiväkoti-ikäisten lasten ilta- ja yöhoito on nykyisin jo pääosin hyvin toimivaa, mutta pienten koululaisten hoito on hyvin rajallista ja vuorohoidon järjestämisessä on suuria kunnallisia eroja.

Ongelma ei koske pelkästään vuorotyötä tekeviä yksinhuoltajaperheitä, vaan monesti myös lapsiperheitä, joissa molemmat vanhemmat ovat vuorotyössä, työvuorojaan kun ei monikaan vuorotyöläinen pysty itse valitsemaan ja kahdenkin vanhemman vuorotyötä tekevissä perheissä saatavat vuorot mennä päällekkäin. Työn vastaanottaminen voikin muodostua keskeiseksi ongelmaksi, jos pienten koululaisten hoitoa ei saada järjestettyä. Pahimmillaan saattaa yksinhuoltajavanhemmalla olla edessään alan vaihto, siirtyminen vuorotyötä vaativasta nuoruuden unelma-ammattista pois lapsen hoidon vuoksi. Tällainen tilanne on kohtuuton, kun kyse on kuitenkin vain lyhyehköstä ajanjaksosta lapsen pitkän koulutuspaleen alkuvuosina. Kun samanaikaisesti puhutaan työvoimapulasta tai vaikkapa kauppojen aukioloaikojen laajentamisesta ja siten vuorotyön lisäämisestä, on erittäin tärkeää, että perheille turvataan myös mahdollisuus ottaa vastaan työtä tietäen, että lapsi on turvassa.

Nykytilanne on perheille ongelmallinen ja lapsille turvaton. Pienet koululaiset, jotka vielä keväällä ovat turvallisen aikuisen hoidossa vanhemman tai vanhempien vuorotyön aikana, joutuvat vain muutamaa kuukautta vanhempina selviytymään mahdollisesti iltamyöhään itseksensä lyhyen koulupäivän jälkeen vanhemman tai vanhempien ollessa työssä. Harvalla lapsiperheellä nimittäin on lähiomaisia käytettävissä jatkuvaan ilta- ja yöhoitoon, ja useimmille lastenhoitajan palkkaaminen kotiin on taloudellinen mahdottomuus.

Lasten päivähoidosta annetun lain 2 §:ssä sanotaan, että lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka vielä eivät ole oppivelvollisuusikäisiä, sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset. Toisessa momentissa lisätään vielä, että päivähoito on järjestettävä siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. Eli lähtökohteisesti lapsen vanhemmille on säädetty oikeus lapsen hoitopaikkaan hoidon tarpeen sitä edellyttäessä tai lapsen erityisten olosuhteiden sitä vaatiessa myös ala-asteikäisten lasten kohdalla.

Ongelmaksi on muodostunut lähinnä lain kirjaimen toteuttaminen kunnissa. Saadun palautteen mukaan vuorohoitoa tarvitseville on jopa todettu, ettei lapsia ole tarpeeksi ja ettei vuorohoitoa voida järjestää yli 7-vuotiaille. Yksikin lapsi on kuitenkin tarpeeksi, ja luulisi hoidon järjestämisen olevan pienemmälle joukolle jopa helpompaa. Kyse lienee ennen muuta asenteesta. Laki

KK 758/2008 vp — Saara Karhu /sd

onkin tässä suhteessa liian väljä ja antaa tällaiselle tulkinnalle liian helposti mahdollisuudet. Tarvitaan kuntien ohjeistusta asiassa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä ohjeistaakseen kuntia aidosti järjestämään laadukasta ja kohtuuhintaista vuorohoitoa myös pienille koululaisille, niin että vuorotyössä käynti lasten suhteen turvallisista mielin on mahdollista niin yksinhuoltajaperheille kuin myös kahden vuorotyötä tekevän vanhemman perheille?

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2008

Saara Karhu /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vas-
tattavaksi kansanedustaja Saara Karhun /sd näin
kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 758/2008
vp:

*Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä oh-
jeistaakseen kuntia aidosti järjestä-
mään laadukasta ja kohtuuhintaista
vuorohoitoa myös pienille koululaisille,
niin että vuorotyössä käynti lasten suh-
teen turvallisista mielin on mahdollista
niin yksinhuoltajaperheille kuin myös
kahden vuorotyötä tekevän vanhemman
perheille?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lasten päivähoidon ja esiopetuksen valtakunnal-
lista tilannetta on selvitetty viimeksi syksyllä
2005 (STM 2006:16, Lasten päivähoidon tilanne-
katsaus). Vuorohoidossa olevien lasten osuus
kaikista kunnan järjestämässä päivähoitossa ole-
vista lapsista on selvityksen mukaan keskimää-
rin 7 prosenttia (n. 890 lasta). Pienten koululais-
ten osuutta vuorohoidossa olevien lasten määrästä
ei ole selvityksessä erikseen eritelty. Kuntien
arvioiden mukaan päivähoiton tarve epätavan-
omaisina aikoina tulee lisääntymään kauttaal-
taan.

Lasten päivähoitosta annetun lain (36/1973,
jäljempänä päivähoitolain) 11 §:n mukaan kun-
nan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoi-
toa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvo-
mana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamu-
doin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Päivähoitolain 2 §:n 1 momentin mukaan las-
ten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka eivät

ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset
olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla ta-
voin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset.
Edelleen pykälän 2 momentin mukaan lasten päi-
vähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se
tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan
hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokau-
den aikana, jona sitä tarvitaan.

Lasten päivähoitosta annetun asetuksen
(239/1973) 5 §:ssä todetaan, että päiväkodin toi-
minta kalenterivuoden aikana ja aukioloaika vuo-
rokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen
mukaan.

Vaikka subjektiivinen päivähoito-oikeus kos-
kee alle kouluikäisten lasten päivähoiton järjes-
tämistä, on säännöksillä haluttu turvata myös sitä
vanhempien lasten turvallinen hoito, silloin kuin
erityiset olosuhteet sitä vaativat. Vuorotyössä
olevan yksinhuoltajavanhemman tai kahden vuo-
rotyötä tekevän vanhemman lapsen hoidon jär-
jestämistä voitaneen pitää lain tarkoittamana
”erityisenä olosuhteena”.

Lastensuojelulain (417/2007) 8 §:n mukaan
kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetus-
tointa sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiper-
heille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niit-
tä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden
palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja
muuta lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia
henkilöitä lasten kasvatuksessa. Säännöksen mu-
kaan palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäes-
sä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja
nuorten tarpeisiin ja hyvinvointiin.

Palvelujen laajentamisen sijasta tulisi vaka-
vasti nostaa keskusteluun työelämän vaatimusten
jatkuva lisääntyminen ja niiden vaatimusten
asettama ristiriita perheen ja työn yhteensovitta-
miselle. Pienten lasten vanhempien työajat tulisi

voida järjestää lasten hyvinvointia ajatellen. Tarkoituksenmukaista olisi, että pienten lasten vanhemmilla olisi mahdollisuus valintansa mukaan tehdä päivätyötä. Tämä vaatii yhteistyötä työelämän kanssa.

Valtioneuvosto on 14.2.2008 asettanut varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan, jonka tavoitteena on tukea varhaiskasvatuksen laaja-alaista kehittämistä.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2008

Peruspalveluministeri Paula Risikko

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 758/2008 rd undertecknat av riksdagsledamot Saara Karhu /sd:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att ge kommunerna anvisningar så att dessa verkligen ordnar högklassig vård dygnet runt till skäligt pris också för yngre skolbarn, så att både ensamstående föräldrar som skiftarbetar och föräldrar som bägge har skiftarbeten ska kunna åka till sina arbeten utan att behöva oro sig för barnen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Situationen när det gäller barndagvården och förskoleundervisningen i hela landet har senast undersökts hösten 2005 (SHM:s rapporter 2006:16, lägesrapport om barndagvården; på finska). Av alla barn inom den kommunala barndagvården fick enligt undersökningen i snitt 7 procent (cirka 890 barn) vård dygnet runt. De yngre skolbarnens andel av barnen med vård dygnet runt har inte specificerats i undersökningen. Enligt kommunernas uppskattning kommer behovet av vård på obekväma tider genomgående att öka.

Enligt 11 § i lagen om barndagvård (36/1973, nedan barndagvårdslagen) ska kommunerna sörja för att kommunalt anordnad eller övervakad barndagvård står till buds i den omfattning och med sådana verksamhetsformer som behovet i kommunen förutsätter.

Enligt 2 § 1 mom. i barndagvårdslagen kan dagvård ordnas för barn som ännu inte har nått läropliktsåldern och, om särskilda omständigheter

kräver det, även för äldre barn för vilka vård inte har ordnats på annat sätt. Vidare enligt 2 mom. i paragrafen ska barndagvården såvitt möjligt ordnas så att den erbjuder en för barnets vård och fostran lämplig vårdplats och fortgående vård under den tid av dygnet då sådan vård behövs.

I 5 § i förordningen om barndagvård (239/1973) konstateras det att daghemsverksamheten under kalenderåret och daghemmens öppettider under dygnet ska ordnas enligt behovet på orten.

Även om den subjektiva rätten till dagvård gäller barn under skolåldern, är syftet med bestämmelserna att tillförsäkra också äldre barn en trygg vård, om särskilda omständigheter kräver det. Möjligheterna att ordna vård för barn till ensamstående föräldrar med skiftarbete eller till föräldrar som bägge skiftarbetar kan sannolikt betraktas som en sådan "särskild omständighet" som avses i lagen.

Enligt 8 § i barnskyddslagen (417/2007) ska kommunen, då den ordnar och utvecklar social- och hälsovården och undervisningsväsendet samt annan för barn, unga personer och barnfamiljer avsedd service, se till att föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barns vård och fostran därigenom får stöd i fostran av barn. Då servicen ordnas och utvecklas bör enligt bestämmelsen särskild uppmärksamhet ägnas barns och unga personers behov och välfärd.

I stället för att bredda servicen borde man på allvar börja diskutera de ständigt växande kraven i arbetslivet och den konflikt som kraven innebär för samordningen av familj och arbete. För föräldrar till små barn borde det vara möjligt att ordna arbetstiderna med tanke på barnens välbefinnande. Det bästa vore om småbarnsföräl-

drar själva kunde få välja att arbeta dagtid, om de så önskar. Det förutsätter samarbete med arbetslivet.

Statsrådet har den 14 februari 2008 tillsatt en delegation för småbarnsfostran. Målet är att stödja en bred utveckling av småbarnsfostran.

Helsingfors den 7 november 2008

Omsorgsminister Paula Risikko